

Pavasaris prisišaukia poeziją

Nors Pasaulinei poezijos dienai skirta renginio miesto visuomenei šiemet nebuvo, bet poezijos šventės nuvilnijo per rajono mokyklas, bibliotekas. O dvi visuomeninės organizacijos – literatų klubas „Užuovėja“ ir LPS „Bočiai“ Pasvalio draugija – surengė popietes savo gretose.

Užuovėjiečiai Pasaulinę poezijos dieną šventė Pasvalio krašto muziejuje kovo 21-ą, kai ir minima ši diena. Čia pat ir klubo gimtadienis (kovo 25 d.), tad gausus literatų būrys džiaugėsi bendryste, skaitydami savo ir mėgstamų poetų eiles, išbandydami savo kūrybiškumą ir gebėjimą išlukšteni metaforų prasmes tautosakoje.

Su poetais supažindina literatų klubo vadovė Regina Grubinskiene.

„Bočiai“, nutarę geriau susipažinti su pripažintais Pasvalio krašto poetais, poezijos mėgėjus į Mariaus Katiliškio viešąją biblioteką sukviėtė balandžio 2 d. Pirmoje popietės dalyje literatų klubo „Užuovėja“ vadovė (šio straipsnio autorė) pristatė 13 mūsų krašte gimusių ar augusių poetų, kurių vardai žinomi visoje šalyje, kurių knygos rikiuojasi bibliotekų lentynose ir kurie už savo kūrybą yra sulaukę įvertinimo, pelnę premijas. Per biografijas eita, stabtelint prie

Pasvalio himną pagal V. Braziūno žodžius dainuoja Rima ir Valentas Gilvydžiai.

įdomesnių ar gyvenimą nulėmusių faktų, prie išsilavinimo reikšmės, prie išleistų knygų ir apdovanojimų, ir akcentuota, kaip poetai pagerbiami Pasvalyje, kaip įamžintas jau mirusiųjų atminimas. Visų poetų eilėraščių paskaitė „Užuovėjos“ literatai.

Nuo Brazdžionio iki Taškausko

Poetai pristatyti pagal amžių – nuo vyriausio (Bern. Brazdžionio) iki jauniausio (Tomo Taškausko).

Kitamet, kai Pasvalys bus kultūros sostinė, sukaks 120 metų nuo Bernardo Brazdžionio gimimo. Jis daugiausia dėmesio sulaukiantis poetas: paminklas Pasvalyje, stogastulpiai Smegduobių parke, per kurio pievas iš pradžios mokyklos būsimasis poetas kulniuodavo į Žadeikius, visą gyvenimą jam išlikusius kaip brangiausia vaikystės žemė, ir Stebeikėliuose, kurių poetas iš tiesų net neprisiminė (vos vienu metų tėvai išsivežė į JAV), saugoma Žadeikių mokykla, dabar turinti B. Brazdžionio edukacinio centro vardą ir poetui skirtą muziejėlį, Pasvalyje teikiama jo vardo literatūrinė premija. Be to, poetui suteiktas Pasvalio miesto garbės piliečio vardas.

Eugenijaus ir Leonardo Matuzevičių atminimą saugo Krinčinas, ten išlikęs tėvų namas, du Arūno Grušo sukurti stogastulpiai. 30 metų ten vyko literatūrinė šventė „Krinčino verdenės“, 15 metų vyksta abiem poetams skirti literatūriniai skaitymai „Užgimimo šviesoj“, kas 5 metai – literatūrinis konkursas, skirtas Eugenijaus atminimui. Šis poetas, sovietmečiu likęs Lietuvoje, įvertintas valstybine premija, o jo broliui Leonardui teko politinio kalinio ir tremtinio dalia, dėl to, ir grįžęs į Lietuvą, poeto balsas buvo slopinamas.

Dar viena Pasvalio rajone gimusi poetė – irgi politinė kalinė ir tremtinė: tai Anastazija Kanoverskytė-Sučylienė. Tiesa ta, kad jos gimtasis Žvirgždžiūnų vienkiemis tada priklausė Pakruojo kraštui, ir jį baigė Linkuvos gimnaziją. Netoliese esantys Norgėlai įamžino jos atminimą: poetės vardu pavadinta biblioteka, įsteigtas jos asmeninės bibliotekos knygų fondas, ten jau treči metai dukters Jūratės Sučylaitės iniciatyva vyksta festivalio „Poezijos pavasaris“ literatūriniai skaitymai.

Sovietinė okupacija sujaukė dar

Steponas Rimkus savo eiles deklamuoja atmintinai.

dvių poetų likimus. Bene geriausiai pasvaliečiai pažįsta rezistencijos kovų dalyvį Bronių Krivicką, kuris, būdamas miške, partizanų bunkeryje, parašė geriausius savo poezijos kūrinius. Nors varganai atrodo jo gimtoji troba Pervalkuose, beje, esanti B. Krivicko vardu pavadintoje gatvėje, dabar netoliese jau stovi informacinis stendas

su svarbiausiomis žiniomis apie šį poetą ir partizaną. Ažuolpamūšėje augęs Jonas Vytautas Nistelis labiau žinomas kaip architektas, bet, atsisakęs eiti į Raudonąją armiją ir būdamas atvirai praktikuojantis katalikas, negaudavo didesnių užsakyimų, nepelnė jokių premijų ir negalėjo publikuoti savo eilėraščių, kurių dauguma – sakralinės tematikos. Tačiau sovietmečiu jis buvo žinomas kaip poezijos vertėjas, o žymiausias darbas – R. Tagorės „Lyrika“. Tik po jo mirties jau nepriklausomoje Lietuvoje žmonos rūpesčiu išleistas 8 originalios poezijos knygos.

Kiek kitaip sovietmetis nulėmė poeto Mykolo Karčiausko gyvenimą: faktas, kad po studijų gavo paskyrimą dirbti saugumo poskyryje, nebuvo pamirštas. Nors išleido 37 knygas, nors ilgai dirbo Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo direktoriumi, nors labai rūpinosi Vileišių giminės atminimo įamžinimu, paminklo pastatymu Vilniuje, jis nebuvo įvertintas, nepelnė jokių respublikinių apdovanojimų. Paskirta tik Pasvalio krašto kultūros premija, tik artimųjų ir draugų dėka pastatytas paminklas Krinčine ir stogastulpis gimtojoje sodyboje Žvirgždėje, neseniai įsteigta Mykolo Karčiausko premija už poeziją gimnazistams.

Pasvalio krašte labiausiai dėmesio trūksta Nacionalinės kultūros ir meno premijos ir dar kelių literatūrinių premijų laureatui, 9 poezijos knygų autoriui (ir puikiam prozininkui) Henrikui Čigriejui – šiemet, liepos 1 d., sukaks 10 metų nuo jo mirties, bet gimtasis Saločių kraštas kol kas niekaip nėra įamžinęs šio poeto atminimo, lyg ir nevyksta gyvenimo sukakčių minėjimai. Ne visi kraštiečiai mena ir poetą satyrininką, taip pat žurnalistą ir sportininką (lengvaatletį, triskart Lietuvos bėgimo čempioną, rekordininką) Gediminą Astrauską, gimusį Pušalote. Jis išleido 6 eilėraščių knygas, taip pat vertė poeziją iš kitų kalbų, rašė vaikams.

Tik keturis poetus galime susitikti

Petras Palilionis, gimęs Pabuojų k. prie Pušaloto, pasvalietis Vladas Braziūnas, Puodžių k. gimusi, bet Ustukiuose augusi Agnė Žagrakalytė-Plateliene ir Tomas Taškauskas, kilęs nuo Talačkonių, yra tarp mūsų (visi kiti 9 poetai jau mirę).

Salotietė Valerija Jurgilienė skaito H. Čigriejaus eilėraščių.

Vyriausias iš jų yra Kaune gyvenantis Petras Palilionis (g. 1940 m.), labai daug (kultūrinė veikla) nusipelnęs tam miestui, ten ir apdovanotas premijomis, garbės ženklais ir medaliais, bet jis yra inicijavęs Bernardo Brazdžionio literatūrinę premiją, ir pats ją laimėjęs, o šiuo metu, kaip žinia, premija teikiama nebe Kaune,

o Pasvalyje. Be jo, šią premiją yra gavęs ir Vladas Braziūnas – poetas, kurį geriausiai pažįstame ir dažniausiai susitinkame, juolab kad yra pusiau sugrįžęs į gimtąjį miestą (turi sodybą Nepriklausomybės g.). Daug eilučių reikėtų išvardyti visus jo gautus apdovanojimus už kūrybą, literatūrinę veiklą, nes jų turi arti 40-ies. Jis Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, apdovanotas ordinu „Už nuopelnus Lietuvai“ Riterio kryžiumi ir t. t. Beje, ir Pasvalio krašto garbės pilietis. Atpažįstame jo veidą medinėje skulptūroje (K. Krausausko šarže „Poets“) Svalios parke, tik jį nelabai tinkamoje kompanijoje atsidūrusi – tarp treniruoklių...

Jaunosios kartos poetai Agnė ir Tomas taip pat dažnai apsilanko gimtajame krašte: Tomas atvažiuoja iš Vilniaus, o Agnė – iš Briuselio. Agnė, kuriai netrukus sukaks 47-eri, išleido 5 poezijos rinkinius ir 3 romanus, jos kūryba įvertinta jau 5 literatūrinėmis premijomis. Pastebėta ir Tomo (jis rudenį švęs savo 40-metį) kūryba – jis ir vertėjas iš prancūzų kalbos, už vertimus pelnęs Domyko Urbo premiją, taip pat ir Jono Aisčio literatūros premijos laureatas. Šiuo metu yra išleidęs 8 savo eilėraščių knygas.

Tokia kad ir glausta pažintis su žymiausiais krašto poetais buvo naudinga popietės dalyviams – naujų dalykų (o gal ir pavardžių) išgirdo ir tie, kurie jau daug metų čia gyvena. Apibendrinant poetų pristatymą, atkreiptas dėmesys, kad tarp 13 poetų yra tik 2 moterys, kad turime du Nacionalinės meno ir kultūros premijos laureatus, du Pasvalio krašto garbės piliečius, du Bern. Brazdžionio premijos laureatus, dviem stovi paminklai, dvi – sodybos-muziejai, du – tremtiniai, du – emigrantai ir – net 9 iš 13 studijavo kalbą ir literatūrą.

Antroje popietės dalyje savo eilėraščius skaitė „Užuovėjos“ nariai – klube yra 29 literatai, kuriantys eiles, iš jų renginyje dalyvavo devyni. Ačiū „Bočių“ draugijai už suteiktą galimybę dalintis, pasikalbėti apie poetus, kad geriau pažintume savo kraštą. Eilėraščiai virsta ir dainomis – pagal A. Baltakio, V. Braziūno eiles sukurtas dainas atliko vaškeičiai Rima ir Valentas Gilvydžiai.

Regina GRUBINSKIENĖ
SKaverijos SKUJIENĖS nuotr.